

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут природокористування та
гуманітарних наук
Кафедра філософії і суспільних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА
ОК 21 Сучасна світова філософія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Шаkun Н.В.

(прізвище та ініціали)

«01» вересня 2025 р.

Розробник (-и): Шаkun Н.В., зав.кафедри, к.філос.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри філософії і суспільних наук

Протокол від «01» вересня 2025 р. № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

Н.В. Шаkun
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	3 рік навчання / 5 і 6 семестр ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Шаkun Наталія Валеріївна, завідувач кафедри філософії і суспільних наук, к.філос.н., доцент
Профайл викладача (-ів)	https://dfss.stu.cn.ua/kafedra/komanda/komanda-shakun-n/
Контакти викладача	shakunn@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Дисципліна «Сучасна світова філософія» є важливим компонентом підготовки здобувачів за спеціальністю 033 «Філософія», ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів», що відображено у її програмному змісті. Актуальність дисципліни полягає у її здатності формувати системне та міждисциплінарне мислення, необхідне для аналізу складних суспільно-політичних процесів у глобалізованому світі. У межах освітньої програми підготовки аналітиків суспільно-політичних процесів (спеціальність 033 «Філософія») ця дисципліна відіграє ключову роль, оскільки надає інструменти для глибокого розуміння соціальних змін, криз і трансформацій, оперуючи категоріями влади, ідентичності, справедливості, комунікації, раціональності тощо. Дисципліна інтегрує здобутки філософії, соціології, політичної науки, культурології, критичної теорії, що дозволяє аналізувати суспільні явища у всій їх складності. У фокусі дисципліни – осмислення феноменів постправди, глобальної нерівності, цифровізації, ідентичнісних конфліктів, постколоніалізму, трансформації демократії, які визначають інтелектуальний порядок денний сьогодення. Вивчення плюралізму сучасних філософських підходів сприяє розвитку відкритості до альтернативних точок зору, критичного переосмислення власних переконань і здатності до рефлексії – якостей, необхідних фахівцю з аналітики суспільно-політичних процесів.

Об'єкт дисципліни – сучасна світова філософія як сукупність ідей, концепцій, напрямів і проблем, що визначають філософське мислення у XIX–XXI століттях.

Предмет дисципліни – основні течії, філософські школи та постаті сучасної світової філософії, їх вплив на аналіз суспільно-політичних процесів у контексті глобальних цивілізаційних викликів.

Для ефективної підготовки здобувачів вищої освіти (ЗВО) застосовуються: навчальні лекції, семінари, консультації, дискусії, виконання кваліфікаційної роботи (написання курсової роботи).

3. Мета та завдання курсу. Мета викладання навчальної дисципліни «Сучасна світова філософія» полягає у формуванні у студентів системного уявлення про основні течії, ідеї та проблеми сучасної світової філософії, а також здатності інтерпретувати філософські концепти в контексті глобальних цивілізаційних викликів XXI століття.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- Ознайомити студентів з основними течіями, напрямками та представниками сучасної світової філософії для формування обізнаності про філософський ландшафт XIX–XXI.
- Розвивати здатність до критичного аналізу філософських текстів і порівняльного осмислення ідей у контексті сучасних суспільно-політичних викликів.
- Формувати вміння інтерпретувати сучасні філософські концепти у зв'язку з глобальними цивілізаційними трансформаціями.
- Забезпечити засвоєння навичок академічного письма і філософського мислення через написання есе, курсової роботи та аналітичних текстів.
- Формувати міждисциплінарну компетентність у сфері філософії, політики, соціології та культурології для глибокого розуміння сучасних явищ.
- Сприяти розвитку навичок самостійного дослідження філософських питань і пошуку відповідної інформації з різних джерел.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК11. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК2. Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.

СК3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.

СК5. Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення.

СК11. Здатність застосовувати в професійній діяльності знання про засади, розвиток і сучасний стан наукового та гуманітарного знання.

СК12. Здатність дотримуватися в професійній діяльності норм інтелектуальної доброчесності.

4. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягнути або вдосконалити програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН2. Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію.

ПРН6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.

ПРН9. Мати навички написання філософських текстів

ПРН10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни ЗВО повинен **знати**:

- Основні напрями, течії та школи сучасної світової філософії, включаючи аналітичну філософію, постструктуралізм, герменевтику, філософію постмодерну, феміністську філософію, екофілософію тощо.

- Ключові філософські концепти та ідеї провідних мислителів XIX-XXI століття.

- Філософську термінологію, необхідну для фахового аналізу текстів і явищ у контексті сучасних суспільно-політичних процесів.

- Методи інтерпретації філософських текстів і підходи до аналізу філософських аргументів, що використовуються у сучасній гуманітарній науці.

- Особливості міждисциплінарного діалогу філософії з іншими сферами знання, зокрема політикою, соціологією, культурологією, що важливо для розуміння складних соціальних явищ.

- Цивілізаційні виклики XXI століття (постістина, технологічність, екологічна криза, глобалізація) та філософські стратегії їх осмислення.

ЗВО повинен **вміти**:

- Аналізувати та інтерпретувати філософські тексти сучасної доби, виокремлюючи основні ідеї, аргументи та методологічні підходи авторів.

- Порівнювати різні філософські концепції та напрямки, визначаючи їхні відмінності, спільні риси та актуальність у сучасному контексті.

- Застосовувати здобуті філософські знання для осмислення сучасних суспільно-політичних процесів та формування власної аналітичної позиції.

- Писати філософські тексти різних форматів (есе, реферати, аналітичні огляди) з дотриманням принципів логічності, аргументованості та академічної доброчесності.

- Критично оцінювати сучасні ідеології, наративи та дискурси, використовуючи філософські методи аналізу влади, ідентичності, моралі тощо.

- Організовувати самостійну наукову роботу, здійснювати пошук, добір і аналіз філософських джерел, ефективно презентувати результати власних досліджень у письмовій та усній формі.

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є успішне засвоєння дисциплін «Філософія Давнього світу», «Філософія Середньовіччя та Відродження», «Філософія Нового часу», «Історія української філософії».

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	60

Семінарські (практичні) заняття	40
Самостійна робота	200
Індивідуальне завдання 5 семестр	контрольна робота
Індивідуальне завдання 6 семестр	курсова робота
Всього кредитів	10 (300 годин)

Форма проведення занять – лекційні, семінарські (практичні), самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Вступ до дисципліни

Тема 1-2. Філософія Модерну і криза раціональності

Основні риси та етапи розвитку сучасної філософії. Культурно-історичні умови формування філософських ідей у XIX-XXI ст. Філософська парадигма сучасності: особливості формування і характерні риси. Раціональність та ірраціональність у філософії XIX-XXI століття. Виникнення і розвиток некласичної та постнекласичної філософії. Песимізм А. Шопенгауера та С. К'єркегора. Формування некласичної філософської думки, а саме: екзистенційної філософії, філософії життя, психоаналізу, філософської герменевтики. Сцієнтизм та антисцієнтизм. Основні напрямки і школи сучасної (некласичної) філософії. Місце сучасної філософії в структурі філософського знання.

Змістовий модуль 2. Логіко-гносеологічна проблематика у сучасній філософії

Тема 3. Неокантіанство

Неокантіанство як розвиток і перетворення трансцендентальної філософії І.Канта. Ранній період неокантіанського руху: Герман Гольмгольц, Куно Фішер, Отто Лібман. Основні напрямки неокантіанства: фізіологічний (Гельмгольц, Ланге), психологічний (Корнеліус, Нельсон), реалістичний (Ріль, Кульпе), трансцендентально-логічний (Марбурзька школа – Г.Коген, П.Наторп, Е.Касієр та ін.), трансцендентально-психологічний (Баденська школа – В.Віндельбанд, Г.Ріккерт).

Тема 4. Неогегельянство

Англо-американське неогегельянство: Т.Х. Грін, Ф.Бредлі, Б.Бозанкет, Дж. Мак-Таггарт. Італійське неогегельянство: Б.Кроче, Дж.Джентіле. Й.Кон, А.Лібєрт. Французьке неогегельянство: Ж. Валь, О.Кожев, Ж. Іпполіт.

Тема 5-6. Позитивізм

Зародження позитивізму. Етапи розвитку філософії позитивізму: «перший позитивізм» (О.Конт, Дж.Ст.Мілль, Г.Спенсер); «другий позитивізм», або емпіріокритицизм (Е.Мах, Р.Авенаріус); «третій позитивізм» або неопозитивізм (Л.Вітгенштайн, Б.Рассел). Постпозитивізм як етап у розвитку філософії науки. Позитивізм О.Конта. Закон трьох стадій. Класифікація наук. Позитивізм Дж. Ст. Мілля. Походження знання із досвіду. Позитивізм Г. Спенсера. Еволюція та її закон. Другий позитивізм. Розвиток природознавства в кінці XIX – на початку XX століття. «Криза наочності» (розщеплення атому, електронна теорія, заміна механічної картини світу електромагнітною картиною; теорія електромагнітного поля). Емпіріокритицизм (махізм), або «критичне дослідження досвіду» Р. Авенаріуса. Вчення про «чистий досвід». Первісне поняття про світ. Закон життєвого ряду. Теорія пізнання. Вчення Е.Маха. Теорія пізнання. Елементи і комплекси елементів. Конвенціоналізм Ж. А. Пуанкаре. Р. Карнап та «принцип терпимості». Неопозитивізм і його форми. Новітній розвиток науки і неопозитивізм. Роль знаково-символічних засобів наукового мислення. Математизація і формалізація знання. Г. Фреге, Р. Карнап, Л. Вітгенштайн, Дж. Мур, Б. Рассел. Проблема демаркації науки; метафізика неопозитивістського вирішення проблеми демаркації за допомогою верифікації. Концепція фальсифікації К.Поппера. Концепт зміни наукових парадигм Томаса Куна.

Тема 7. Сучасна аналітична філософія

Виникнення аналітичної філософії наприкінці XIX -на початку XX століття як реакція на спекулятивну метафізику та неясність мови в традиційній філософії. Важливість логіки як методу аналізу філософських проблем. Прояснення мови філософії за допомогою логічного аналізу. Концепція мов як гри – основа філософії лінгвістичного аналізу. Принцип концепцій мови як гри: значення терміну. Теорія пізнання Г. Фреге, Б. Рассела, М. Шліка. Л. Вітгенштайн: мовна гра та критика метафізики.

Змістовий модуль 3. Ірраціоналістично-гуманістичний напрям у сучасній філософії

Тема 8. Філософія життя

«Бунт проти розуму»: позиції ірраціоналізму у філософській думці XIX-поч. XXI ст. Філософська система А.Шопенгауера. Вчення про світ як волю та уявлення. Песимізм як основа свідомості А.Шопенгауера. «Філософія життя» у XIX столітті. Головні ідеї напрямку. Представники «філософії життя»: Ф.Ніцше, В.Дільтей, Г.Зіммель, О. Шпенглер, А.Бергсон, Л.Клагес, Е. Юнгер. Ознаки життя: цілісність, динамічність, творчість, індивідуальність. Індивідуальний закон особи – доля (Зіммель). Філософія культури. Життя та історичні події (Дільтей), життя та культура (Зіммель). Філософія історії Освальда Шпенглера. Історичний віталізм. Циклічна теорія світової історії. Концепція культури. Вісім культур світової історії. Три етапи становлення культур. Ознаки цивілізації. Ідеологізація «філософії життя». Критика сучасної цивілізації (Е.Юнгер, Л.Клагес). Вплив «філософії життя» на формування ідеології неомарксизму. Ідеї «філософії життя» в критичній теорії Франкфуртської школи.

Філософія волі до влади Ф. Ніцше. Вчення про надлюдину. Міф вічного повторення. Філософія В.Дільтея. Вчення про життя і світогляд. Критика інтелектуалізму. Інтуїція як глибинна форма пізнання. Психологічна метафізика А. Бергсона. Динамізм «життя». Індетермінізм. Філософія О.Шпенглера. Культура і цивілізація. Історизм Х. Ортеги – і- Гассета.

Тема 9. Психоаналітична філософія

Психоаналітична філософія (З.Фройд, К.Юнг, Е.Фромм, Саллівен, Хорні). Історичне походження психоаналізу. З. Фройд: структура психіки, несвідоме та цивілізаційна критика. Концепції «Я», «Воно» і «Над-Я». Роль витіснення, конфлікту та комплексу Едіпа. Філософські аспекти критики культури. К.Юнг: колективне несвідоме та архетипи; поняття «індивідуалізації» як філософська мета; символ, міф і релігія у формуванні світогляду. Е. Фромм: гуманістичний психоаналіз та філософія свободи. Г. Саллівен: міжособистісна теорія особистості. К. Хорні: феміністична критика фрейдизму. Психоаналіз і сучасна філософія: вплив на екзистенціалізм, фемінізм та постмодерн. Психоаналітична критика раціоналізму і просвітництва.

Тема 10-11. Екзистенціальна філософія

Критика об'єктивістського раціоналізму Гегеля у філософії С.К'єркегора. Поняття екзистенції як індивідуального, усвідомленого і трагічного буття людини. Страх, розпач, віра – як основні стани екзистенційного вибору. Фундаментальна онтологія М.Гайдеггера: Dasein, автентичність, буття-до-смерті. Розрізнення автентичного і неавтентичного існування. Вплив екзистенціалізму на подальшу філософську думку XX століття.

Тема 12. Філософська антропологія: людина як проблема і перспектива

Основні концепції Г. Плеснера, А. Гелена та М. Шелера про сутність людини як відкритої, незавершеної істоти. Людина як «недостатньо визначена» біологічно, але потенційно безмежна в культурному й духовному вимірах. Антропологічна ієрархія цінностей у Шелера, ідея ексцентричної позиції людини у Плеснера, теорія інституцій як механізму компенсації біологічної слабкості у Гелена. Філософська антропологія як відповідь на виклики модерну, технізації та втрати екзистенційних орієнтирів.

Тема 13. Філософська герменевтика: від Гадамера до Рікера

Поняття герменевтики в історії європейської духовної культури. Давньогрецькі витoki поняття. Герменевтика як загальна теорія інтерпретації. Теологічний, юридичний, філологічний

типи герменевтики. Філософська герменевтика. Герменевтичні ідеї Ф.Шляйєрмахера. В. Дільтей: розвиток герменевтики як методологічної основи гуманітарного знання. Герменевтика як вчення про мистецтво витлумачення літературних пам'ятників, розуміння писемно зафіксованих проявів життя. П. Рікер: герменевтика як метод розшифровки символів, текстів, наративів. Ідея подвійного значення: пояснення та розуміння. Г.-Г. Гадамер: критика наукового підходу до гуманітарних наук. Поняття «герменевтичного кола»: розуміння можливе лише через діалог між текстом і читачем. Історичність, передрозуміння, традиція як умови інтерпретації. Внесок у філософію пам'яті, ідентичності, етики.

Тема 14. Сучасна релігійна філософія

Персоналізм (Е.Муньє, М. Бердяєв, Л.Шестов). Християнський еволюціонізм (П. Тейяр де Шарден), неопротестантизм (П. Тілліх, Р.Нібур), неотомізм (Ж. Марітен, Е.Жильсон, Ю.Бохеньський). Гносеологія, онтологія антропологія неотомізму. Ідея гармонії віри і розуму. Католицька філософія у двадцятому столітті (неотомізм і «неакадемічні» напрямки). Врахування нових реалій соціокультурного і духовного життя. Криза релігійності і церква. Тейярдизм. Ідея єднання науки та містики. «Діалектична теологія» неотомізму. Загальні риси російського релігійного мислення. Філософія всеєдності В. Соловйова. Російська релігійна філософія ХХ століття: М. Бердяєв і Л. Шестов.

Змістовий модуль 4. Марксистсько-ленінська філософія як завершення філософії Модерну

Тема 15. Марксизм – філософія, історія та суспільство

Передумови виникнення марксизму: індустріалізація, класова боротьба, криза капіталізму. Ідейні джерела: німецька класична філософія (Г.Гегель, Л.Феєрбах), французький утопічний соціалізм (Сен-Сімон, Фур'є), англійська політична економія (А. Сміт, Д. Рікардо). Ідеї соціалдарвінізму (У.Беджгот) та безкаласового суспільства (Т.Мор, Т.Кампанелла, П.Фур'є). Основні риси діалектико-матеріалістичної філософії. Філософські ідеї К. Маркса. Теорія відчуження. Праця як основа людської сутності. Критика капіталізму: додаткова вартість, експлуатація. Матеріалістичне розуміння історії. Діалектика. Практика.

Тема 16. Марксистсько-ленінська філософія – розвиток і суперечності

Філософські погляди Ф.Енгельса. Діалектико-матеріалістичне розуміння природи. Філософські погляди Леніна. Діалектико-матеріалістична філософія. Принцип відображення і матеріалістичне вирішення основного питання філософії. Суперечливість марксистських поглядів на суспільство. Ідея суспільно-економічної формації. Ідея комуністичної революції.

Змістовий модуль 5. Політична філософія сучасності

Тема 17. Лібералізм, комунітаризм і демократія у світлі сучасної філософії

Класичний і неолібералізм: Джон Ролз («Теорія справедливості»), принципи свободи та рівності. Комунітарна критика лібералізму: Майкл Сендел, Чарльз Тейлор, Альєсдар Макінтайр. Плюралізм, громадянство, моральна автономія. Моделі демократії: ліберальна, республіканська, деліберативна. Справедливість, права людини та соціальна рівність у сучасному дискурсі.

Тема 18. Неомарксизм і критична теорія суспільства

Франкфуртська школа: Т.Адорно, М.Горкгаймер, Г.Маркузе – критика масової культури, «одновимірної людини» та раціональності. Юрген Габермас: комунікативна дія, публічна сфера, легітимація влади. Культурна гегемонія в теорії Антоніо Грамші. Філософські погляди Е.Фромма. Постмарксист: Ернесто Лаклау і Шанталь Муфф – теорія гегемонії, політика ідентичностей. Аналіз капіталізму, ідеології та нерівності в сучасних умовах.

Тема 19. Політика ідентичності в контексті сучасної філософії

Визначення поняття «політика ідентичності». Політика ідентичності як відповідь на маргіналізацію, дискримінацію й невидимість у традиційних універсальних моделях. Філософське підґрунтя політики ідентичності: критика універсалізму. Вплив фемінізму, постколоніалізму,

неомарксизму, постструктуралізму (Фуко, Батлер, Саїд, Крістева). Теорія перформативності гендеру. Чарльз Тейлор і політика суспільного визнання ідентичності. Концепція інтерсекційності ідентичності. Феміністичні, етнонаціональні, антиклоніальні як приклади політики ідентичності. Суперечності впровадження «політики ідентичності». Ідентичність у глобальному світі.

Тема 20. Феміністична політична філософія

Фемінізм як філософське й політичне вчення, що досліджує нерівність між статями, критикує патріархальні структури влади. Перехід від правового й соціального фемінізму до глибокої критики онтології, мови та структури політики. Основні напрями: ліберальний, радикальний, марксистський, постструктуралістський, інтерсекційний фемінізм. Джудіт Батлер: гендер як перформанс. Поняття перформативності. Іріс Маріон Янг: політика відмінностей. Керол Патеман: сексуальний контракт. Фемінізм як політична і філософська відповідь на виклики ідентичності, культури, справедливості.

Тема 21. Постколоніальна філософія: критика євроцентризму

Постколоніалізм як інтелектуальна реакція на колоніалізм, імперіалізм і культурне домінування Заходу. Виникнення напряду у другій половині ХХ століття – після деколонізації країн Африки, Азії, Латинської Америки. Зв'язок із літературною критикою, фемінізмом, марксизмом і культурною теорією. Євроцентризм як філософсько-культурна установка. Критика універсалізму, колоніальних наративів, поділу на «цивілізованих» і «диких». Деконструкція «просвітницької місії» та образу колонізованого як пасивного й залежного. Філософські ідеї Е. Саїда, Г. Співака, Г.Бгабга. Мова як інструмент влади (деколонізація мовної політики). Культура й освіта: боротьба за автономний наратив. Філософія історії: перегляд глобальних історичних подій із позицій колонізованих. Філософія ідентичності: множинність, гібридність, субальтерн.

Змістовий модуль 6. Феномен постмодерну у філософському дискурсі

Тема 22. Виникнення постмодернізму: джерела та особливості

Постмодерн як історико-культурна й інтелектуальна доба після модерну. Філософський виклик постмодерну. Основні риси постмодерністського мислення: недовіра до великих наративів (Ж.-Ф. Ліотар), іронія, плюралізм, симуляція (Ж. Бодріяр), гра форм. Постмодернізм і деконструкція традицій. Деконструкція Жака Дерріда: метод і критика метафізики. Деконструкція як критичний метод читання текстів: виявлення протиріч, смислових зсувів, прихованих ієрархій. Постструктуралізм: Делез, Лакан, Крістева. Концепція ризому (Ф.Гваттарі, Ж.Дельоз).

Тема 23. Комунікативна проблематика постмодерну

Соціальна теорія Юргена Габермаса. Теорія комунікативної раціональності Ю. Габермаса. Теорія розвитку здатності морального судження Л.Кольберга. Теорії мовних актів Дж.Остіна й Дж.Сьорля. Теорія раціональності М.Вебера. Трансцендентальна прагматика та етика відповідальності К.-О.Апеля. Інтерсуб'єктивна комунікація та етика колективної солідарної відповідальності людства. Проблеми раціонального нормативного обґрунтування етики відповідальності у технологічній цивілізації. Питання суб'єкту етики відповідальності. Філософія мови як трансцендентальна прагматика.

Тема 24. Структуралізм

Виникнення структуралізму. Фердінанд де Соссюр, Клод Леві-Строс, Ролан Барт як основні репрезентанти структуралізму. Поняття структури як сукупності правил. Основні процедури структурного методу: виділення первинної сукупності об'єктів; розчленування об'єктів на елементарні сегменти; розкриття відношень перетворення між сегментом і побудова абстрактної структури; виведення із структури всіх теоретично можливих наслідків і перевірка їх на практиці. Тісний взаємозв'язок структуралізму і семіотики. Дослідження глибинних структур знакових систем. Вивчення структур безсвідомого як запорука наукової об'єктивності. Постструктуралізм Мішеля Фуко.

Змістовий модуль 7. Людина в умовах нової реальності

Тема 25. Етика та філософія Іншого: етичний поворот у філософії XX століття.

Центральне місце концепції Іншого в етиці Еммануїла Левінаса. Етика як філософія відповідальності перед Іншим – фундамент людського буття. Критика тоталізуючого раціоналізму і спроба подолання онтологічної переваги «Я» над «Іншим». Обличчя Іншого як те, що не може бути зведене до знання, об'єктивації чи категоризації. Етичний поворот у сучасній філософії як перехід від буттєво-онтологічного до етично-відповідального мислення. Діалог, гостинність, емпатія – ключові категорії нової етики. Вплив ідей Левінаса на феміністську філософію, постколоніальну теорію, філософію права та політичну думку.

Тема 26. Цифрова філософія: людина у світі технологій

Цифрова філософія як нова парадигма мислення: предмет, методи, виклики. Цифрова філософія як відповідь на виклики технізації, постгуманізму та екзистенційної кризи. Людина у світі цифрових технологій: зміни ідентичності, свободи, комунікації. Двоїста природа сучасної людини: конструктивне й деструктивне в цифрову епоху. Сенс життя, свобода, відповідальність і шляхи самореалізації в умовах цифрової трансформації. Погляди Мануеля Кастельса: інформаційна доба, мережеве суспільство, криза ідентичності.

Змістовий модуль 8. Перспективи і трансформації філософії

Тема 27-28. Постістина та філософія історії: втрата істини, множинність наративів, проблема довіри

Феномен постістини: суть поняття та філософський контекст. Історія як наратив: плюралізм поглядів і кінець «великої розповіді». Переосмислення філософії історії: істина як процес, а не результат. Влада знання, дискурсивна природа істини, археологія та генеалогія знання за М.Фуко. Кінець метанаративів, Легітимація знання в постмодерному світі (Ж.-Ф. Ліотар). Пам'ять, забуття, інтерпретація історії, час і наратив (П. Рікьор). Природа зла, брехня в політиці, маніпуляція правдою (Г. Арендт). Етичний вимір історичної правди: пам'ять, відповідальність і спільне майбутнє.

Тема 29. Основи екофілософії: історія виникнення, головні течії та представники
Антропоцентризм vs. біоцентризм: зміна філософського світогляду в добу екологічної кризи. Нова екологічна етика: відповідальність, цінність життя, межі споживання. Концепція сталого розвитку: етичний, соціальний та технологічний аспекти. Екологічні наслідки науково-технічного прогресу: загрози і шляхи їх подолання. Роль культури, освіти і філософії в екологічному переосмисленні сучасності.

Тема 30. Перспективи філософії у глобальному світі: виклики і можливості

Постмодерн і руйнування єдиної метафізичної картини світу. Глобальні кризи (війни, кліматична катастрофа, нові форми колоніалізму) та виклики перед сучасною філософією. Філософія як критика структури мислення. Філософія глобалізму: поняття, концепції, підходи. Соціокультурні та політичні аспекти глобалізації. Концепція «конфлікту цивілізацій» С.Хантінгтона. Філософія як поле для інтеркультурного діалогу. Філософія миру і насильства (Ж.Дельоз, Валлерстайн, Дж.Батлер): осмислення війни, колоніальності, культурного спротиву. Підсумковий огляд концептів сучасної світової філософії. Інтердисциплінарність і роль сучасної філософії у суспільно-політичному аналізі.

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5 семестр		
1	Філософія Модерну і криза раціональності	4
2	Неокантіанство	2

3	Неогегельянство	2
4	Позитивізм	4
5	Сучасна аналітична філософія	3
6	Філософія життя	3
7	Психоаналітична філософія	2
8	Екзистенціальна філософія	4
Всього		24
6 семестр		
9	Філософська антропологія: Людина як проблема і перспектива	2
10	Філософська герменевтика: від Гадамера до Рікера	2
11	Сучасна релігійна філософія	2
12	Марксизм – філософія, історія та суспільство	2
13	Марксистсько-ленінська філософія – розвиток і суперечності	2
14	Лібералізм, комунітаризм і демократія у світлі сучасної філософії	2
15	Неомарксизм і критична теорія суспільства	2
16	Політика ідентичності в контексті сучасної філософії	2
15	Феміністична політична філософія	2
16	Постколоніальна філософія: критика євроцентризму	2
17	Виникнення постмодернізму: джерела та особливості	2
18	Комунікативна проблематика постмодерну	2
19	Структуралізм	2
20	Етика та філософія Іншого: етичний поворот у філософії ХХ століття.	2
21	Цифрова філософія: людина у світі технологій	2
22	Постістина та філософія історії: втрата істини, множинність наративів, проблема довіри	2
23	Основи екофілософії: історія виникнення, головні течії та представники	2
24	Перспективи філософії у глобальному світі: виклики і можливості	2
Всього		36
Разом		60

Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5 семестр		
1	Філософія Модерну і криза раціональності	2
2	Неокантіанство	2
3	Неогегельянство	2
4	Позитивізм	2
5	Сучасна аналітична філософія	2
6	Філософія життя	2
7	Психоаналітична філософія	2
8	Екзистенціальна філософія	2
Всього		16
6 семестр		
9	Філософська антропологія	2
10	Філософська герменевтика	2
11	Сучасна релігійна філософія	2

12	Марксизм та марксистсько-ленінська філософія	2
13	Лібералізм, комунітаризм і демократія у світлі сучасної філософії	2
14	Політика ідентичності в контексті сучасної філософії	2
15	Феміністична політична філософія	2
16	Постколоніальна філософія: критика євроцентризму	2
17	Феномен постмодерну у філософському дискурсі	2
18	Цифрова філософія: людина у світі технологій	2
19	Основи екофілософії	2
20	Перспективи філософії у глобальному світі	2
Всього		24
Разом		40

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5 семестр		
1	Філософія Модерну і криза раціональності	10
2	Неокантіанство	9
3	Неогегельянство	9
4	Позитивізм	10
5	Сучасна аналітична філософія	10
6	Філософія життя	11
7	Психоаналітична філософія	9
8	Екзистенціальна філософія	12
Всього		80
6 семестр		
9	Філософська антропологія	8
10	Філософська герменевтика: від Гадамера до Рікера	7
11	Сучасна релігійна філософія	8
12	Марксизм та марксистсько-ленінська філософія	7
13	Лібералізм, комунітаризм і демократія у світлі сучасної філософії	7
14	Політика ідентичності в контексті сучасної філософії	8
15	Феміністична політична філософія	8
16	Постколоніальна філософія: критика євроцентризму	7
17	Виникнення постмодернізму: джерела та особливості	8
18	Комунікативна проблематика постмодерну	7
19	Структуралізм	8
20	Етика та філософія Іншого	7
20	Цифрова філософія: людина у світі технологій	7
21	Постістина та філософія історії	8
22	Основи екофілософії	8
23	Перспективи філософії у глобальному світі	7
Всього		120
Разом за 5 і 6 семестри		200

8. Система оцінювання та вимоги.

Система оцінювання знань здобувачів вищої освіти знань здобувачів вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка» регламентується відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання

<https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf>

Загальна система оцінювання курсу	Система оцінювання знань з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. ЗВО може набрати до 75% (75 балів) підсумкової оцінки за виконання протягом семестру всіх видів робіт і до 25% (25 балів) підсумкової оцінки на екзамені, які сумуються в загальну оцінку за курс. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти та виконання самостійної роботи. Семестровий контроль проводиться у формі екзамену відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Для складання існують білети. Білети складаються з трьох питань (1 та 2 теоретичні питання – до 8,5 балів, 3 теоретичне питання – до 8 балів). У 7-8,5 (7-8) балів оцінюється відповідь на питання, яка є повною, її зміст відповідає сутності поставленого питання, (допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки). 5-6 балів – відповідь правильна, послідовна, логічна, але ЗВО допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу; 3-4 бали ЗВО володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення; 1-2 бали ЗВО виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки; 0 балів – ставиться коли відповідь на питання є повністю неправильною. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ»..
Вимоги до контрольної роботи	Контрольна робота – це самостійна творча робота із запропонованої викладачем переліку тем для самостійного вибору здобувачами вищої освіти та виконується як позааудиторна робота. Завдяки контрольній роботі перевіряється рівень самостійного мислення здобувача вищої освіти, його вміння обробляти та аналізувати матеріал, робити узагальнюючі висновки, практично застосовувати знання, здобуті в процесі навчання. Контрольна робота не може бути викладом чи переказуванням чужих думок, адже має відображати власну авторську позицію. Власну думку здобувач вищої освіти аргументує шляхом викладу аргументів, підбору прикладів, аналогій, проведення паралелей. Загальна максимальна кількість балів за контрольну роботу – 11. Критерії оцінювання виконаної контрольної роботи: 9-11 балів – матеріал викладений логічно, використані джерела, щоб повно розкрити сутність питання, у тексті

	роботи є посилання на джерела, висновки аргументовані і обґрунтовані; 6-8 балів – матеріал викладений логічно, використані деякі джерела, щоб розкрити сутність питання, у тексті роботи є посилання на джерела, висновки недостатньо аргументовані і обґрунтовані; 3-5 балів – матеріал викладений недостатньо повно, індивідуальна робота не достатньо аргументована, обґрунтована та/або не стосується усіх поставлених завдань, у тексті роботи є деякі посилання на джерела; 0-2 бали – викладений матеріал неповний, індивідуальна робота не є структурованою, у тексті роботи немає посилань на джерела, висновки поверхневі або відсутні. Такий вид роботи кожен студент може виконати один раз протягом семестру.
Вимоги до курсової роботи	Курсова робота виконується здобувачем вищої освіти за однією із запропонованих тем, яка має відображати ключові проблеми або напрями сучасної філософії — постмодернізм, екзистенціалізм, філософію мови, феміністську теорію, трансгуманізм тощо. Це дозволяє студенту долучитися до живої філософської традиції, що перебуває в постійному розвитку. Також важливо враховувати її зв'язок з реальними соціальними, етичними або політичними викликами сьогодення. Курсова робота може поєднувати філософський аналіз з іншими галузями — соціологією, медіа, культурологією, психологією, літературознавством. Це дозволяє глибше розкрити тему, застосувати філософські концепти до конкретних явищ. Міждисциплінарність підвищує практичну цінність дослідження. Теми курсових пропонуються студентам бакалаврату відповідно до наукової тематики кафедри, з урахуванням наукових зацікавлень студентів і, найчастіше, пов'язані з майбутніми кваліфікаційними дослідженнями. Запропоновані кафедрою теми не повинні виходити за межі навчальної програми. Якщо ЗВО виявили бажання написати курсову роботу за темою, яка не зазначена у запропонованому переліку, то мають узгодити це з науковим керівником. При оцінюванні курсового проєкту екзаменаційна комісія враховує ступінь дотримання вимог до змісту та оформлення роботи, наявність елементів наукової новизни, вміння захистити сформульовані положення та висновки. Невідповідність зазначеним у силабусі нормам наукового дослідження може суттєво вплинути на остаточну оцінку роботи. Курсові проєкти, які оформлені з порушенням державних стандартів також можуть бути не допущеними до захисту їх авторами перед комісією. Дотримання ЗВО усіх вимог до оформлення курсової роботи сприяє вихованню належної дослідницької культури, прищеплює навички відповідальності та академічної доброчесності. Критерії оцінювання курсової роботи. 1. Збирання джерел та літератури по темі курсової роботи – до 20 балів. Критерії: оцінюється в залежності від того, наскільки повноцінно опрацьована джерельна база та дозволяє розкрити обрану тему курсової роботи. Виконання даного виду роботи перевіряється за укладеним списком використаної літератури. Опрацювання максимальної кількості доступних для ЗВО електронних та паперових

носіїв інформації за темою дослідження оцінюється від 10 до 20 балів. Охоплення увагою лише частини доступних інформаційних джерел, що загалом дозволяє розкрити тему курсової роботи, оцінюється у 5-10 балів. Опрацювання лише окремих джерел та наукових студій, що лише поверхово розкриває тему, оцінюється від 1 до 5 балів.

2. Складання плану курсової роботи – до 10 балів.

Критерії: охоплення планом всіх аспектів обраної для дослідження теми, логічність і послідовність структурних компонентів; відповідність останніх поставлених меті і дослідницьким завданням – від 3 до 5 балів. Структура роботи, що дозволяє частково розкрити обрану тему або лише окремі її аспекти – від 2 до 3 балів. План курсової роботи, що не відповідає змісту обраної теми або позбавлений логіки – від 1 до 2 балів.

Вступ – до 5 балів.

Критерії: аргументованість вибору теми дослідження, чіткість постановки проблеми, мети та завдань дослідження, логічне визначення об'єкту і предмету дослідження; хронологічних і територіальних меж; повнота у розкритті теми; глибина опрацьованих ЗВО джерел та літератури за темою дослідження; вміння критично осмислювати використані джерела; чіткість і логічність, послідовність і грамотність у викладенні матеріалу; відповідність стандартним вимогам оформлення наукових робіт; наявність необхідної кількості джерел, правильність їх оформлення у списку літератури та правильність посилань на джерела в тексті роботи; наявність додатків, правильність їх оформлення – від 3 до 5 балів. Достатньо повне, але не завжди чітке і логічне визначення актуальності, об'єкту і предмету дослідження, мети, дослідницьких завдань, частковий аналіз опрацьованих студентом джерел та літератури за темою дослідження – від 2 до 3 балів. Відсутність у вступі обов'язкових структурних компонентів – від 1 до 2 балів.

3. Виконання основних розділів курсової роботи – до 20 балів.

Критерії: системність і повнота у розкритті теми; логічний, послідовний, ґрунтовний виклад інформації, підпорядкованість матеріалу визначеним у вступі меті та дослідницьким завданням; правильність використання філософських понять і термінів, залучення максимально можливого спектру джерел і літератури, наявність відповідних посилань; самостійність, оригінальність і доказовість суджень, наявність елементів наукової новизни; обґрунтованість практичного блоку; дидактична доцільність методичних розробок; обґрунтованість висновків – від 15 до 20 балів. Поверхове розкриття окремих аспектів обраної теми у тому чи іншому розділі, відсутність необхідних посилань, поверховість висновків до кожного розділу – від 7 до 14 балів. Часткова або повна невідповідність змісту дослідницьких розділів обраній темі, нелогічність викладу матеріалу, неузгодженість між змістом розділів, визначеною метою та завданнями, використання вкрай обмеженого кола джерел і літератури, відсутність посилань та висновків до розділів – від 1 до 6 балів.

4. Висновки – до 10 балів.

Критерії: логічність, послідовність, обґрунтованість,

	відповідність меті, дослідницьким завданням та змісту роботи – від 8 до 10. Поверховість, суперечливість загальних висновків, часткове вирішення визначених дослідницьких завдань – від 4 до 7 балів. Невідповідність висновків змісту, меті і дослідницьким завданням – від 1 до 3. 5. Оформлення курсової роботи згідно загальноприйнятих стандартів – до 10 балів. Критерії: дотримання в роботі всіх основних вимог щодо її оформлення – від 8 до 10 балів. Окремі недоліки в оформленні курсової роботи – від 4 до 7 балів. Недотримання вимог у оформленні курсової роботи до державного стандарту України – від 1 до 3 балів. 6. Захист курсової роботи – до 30 балів. Критерії: мовна компетенція студента. Повнота й обґрунтованість відповідей на поставлені запитання. Аргументованість і точність відповідей на критичні зауваження. Вміння захищати власну думку. Ступінь володіння матеріалом, логіка викладу матеріалу. Культура захисту. Повна, обґрунтована доповідь студента про зміст роботи та висновки, яких ЗВО доходить у процесі дослідження; вміння чітко і ясно викладати свої думки, відповідати на запитання членів комісії – від 21 до 30 балів. Часткове розкриття у доповіді змісту курсового дослідження, неповні, непереконливі відповіді студента на запитання членів комісії – від 11 до 20 балів. Фрагментарне розкриття у доповіді змісту курсової роботи, відсутність висновків, результатів власного дослідження, неспроможність дати відповідь на запитання членів комісії – від 1 до 10 балів.
Семінарські (практичні) заняття	В 5 семестрі програмою передбачено проведення 8 семінарських занять, за роботу на кожному здобувач освіти може отримати 8 балів. Критерії оцінювання роботи на семінарі: <i>високий рівень</i> (8 балів) – здобувач повністю підготовлений, демонструє глибоке розуміння матеріалу; активно бере участь у дискусії; наводить власні приклади, посилання на джерела, аргументує позицію; відповідає на додаткові питання викладача; <i>достатній рівень</i> (7 балів) – здобувач підготовлений до заняття; правильно відтворює основний матеріал; бере участь в обговоренні, але без глибокого аналізу чи власних висновків; <i>середній рівень</i> (5-6 бали) – здобувач освіти частково підготовлений; відповіді поверхові, іноді неточні; участь у семінарі обмежена, але присутня; <i>низький рівень</i> (4-3 бали) – підготовка здобувача освіти слабка; відповіді неповні або з помилками; пасивна участь у дискусії; помітна невпевненість у матеріалі; <i>мінімальний рівень</i> (2 бали) – присутній на занятті, але не готовий до активної участі; відповіді фрагментарні, без розуміння змісту; <i>відсутність роботи / неprisутність</i> (1-0 балів) – здобувач освіти не бере участі в обговоренні або відсутній на занятті без поважної причини. На семінарських заняттях у 5 семестрі здобувач освіти зможе отримати загалом 64 бали.

	У 6 семестрі програмою передбачено проведення 12 семінарських занять, робота на кожному з яких оцінюється у 6 балів. Критерії оцінювання на семінарі: <i>високий рівень</i> (6 балів) – здобувач повністю підготовлений, демонструє глибоке розуміння матеріалу; активно бере участь у дискусії; наводить власні приклади, посилення на джерела, аргументує позицію; відповідає на додаткові питання викладача; <i>достатній рівень</i> (5 балів) – здобувач підготовлений до заняття; правильно відтворює основний матеріал; бере участь в обговоренні, але без глибокого аналізу чи власних висновків; <i>середній рівень</i> (4 бали) – здобувач освіти частково підготовлений; відповіді поверхові, іноді неточні; участь у семінарі обмежена, але присутня; <i>низький рівень</i> (3 бали) – підготовка здобувача освіти слабка; відповіді неповні або з помилками; пасивна участь у дискусії; помітна невпевненість у матеріалі; <i>мінімальний рівень</i> (2 бали) – присутній на занятті, але не готовий до активної участі; відповіді фрагментарні, без розуміння змісту; <i>відсутність роботи / неprisутність</i> (1-0 балів) – здобувач освіти не бере участі в обговоренні або відсутній на занятті без поважної причини. Складові частини оцінки: доповідь на питання (виконання індивідуальних завдань) – до 4 балів; доповнення – до 1 балу; запитання – до 1 балу. У підсумку за роботу на семінарських заняттях здобувач освіти зможе отримати 72 бали. До 3-х балів оцінюється активність на заключному семінарському занятті, присвяченому обговорення перспектив філософії у глобальному світі (підготовка презентації, участь у дискусії, запитання). Таким чином, 12-й семінар оцінюється в 9 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового семестрового контролю допускаються ЗВО, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 35 балів і більше. У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (35 балів), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості виноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін

	наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академзаборгованості, що затверджуються директором ННІ за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академзаборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.
--	--

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

5 семестр		
Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
<i>Змістовий модуль 1. Вступ до дисципліни</i>		0...8
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...8
<i>Змістовий модуль 2. Логіко-гносеологічна проблематика у сучасній філософії</i>		0...32
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...8
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...8
4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...8
5	Робота на 5-му семінарському (практичному) занятті	0...8
<i>Змістовий модуль 3. Ірраціоналістично-гуманістичний напрям у сучасній філософії</i>		0...24
6	Робота на 6-му семінарському (практичному) занятті	0...8
7	Робота на 7-му семінарському (практичному) занятті	0...8
8	Робота на 8-му семінарському (практичному) занятті	0...8
Контрольна робота		0...11
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...75
Семестровий контроль (екзамен)		0...25
Разом		0...100
6 семестр		
Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
<i>Змістовий модуль 3. Ірраціоналістично-гуманістичний напрям у сучасній філософії</i>		0...18
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...6
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...6
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...6
<i>Змістовий модуль 4. Марксистсько-ленінська філософія як завершення філософії Модерну</i>		0...6
4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...6
<i>Змістовий модуль 5. Політична філософія сучасності</i>		0...24
5	Робота на 5-му семінарському (практичному) занятті	0...6

6	Робота на 6-му семінарському (практичному) занятті	0...6
7	Робота на 7-му семінарському (практичному) занятті	0...6
8	Робота на 8-му семінарському (практичному) занятті	0...6
Змістовий модуль 6. Феномен постмодерну у філософському дискурсі		0...6
9	Робота на 9-му семінарському (практичному) занятті	0...6
Змістовий модуль 7. Людина в умовах нової реальності		0...6
10	Робота на 10-му семінарському (практичному) занятті	0...6
Змістовий модуль 8. Перспективи і трансформації філософії		0...15
11	Робота на 11-му семінарському (практичному) занятті	0...6
12	Робота на 12-му семінарському (практичному) занятті	0...9
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...75
Семестровий контроль (екзамен)		0...25
Разом		0...100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти за курсову роботу

<i>Розподіл балів за рейтинговою системою</i>	
<i>Вид роботи</i>	<i>Кількість балів</i>
Збирання джерел та літератури	0...20
Складання плану. Вступ	0...10
Основні розділи курсової роботи	0...20
Висновки	0...10
Оформлення курсової роботи	0...10
Захист курсової роботи	0...30
Разом	0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення. Для проведення лекційних та семінарських (практичних) занять можуть використовуватися мультимедійний проектор, ноутбук, система

відеоконференції зв'язку Microsoft Teams (для дистанційного або змішаного навчання), навчальна платформа Moodle.

10. Політики курсу.

Вивчення дисципліни відбувається у відповідності до затвердженого аудиторного розкладу або ж дистанційно у випадку введення карантину відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України та регламентованих рішень керівництва НУ «Чернігівська політехніка». Вітається інтерактивність здобувачів під час лекційних занять як один із елементів поточного контролю. Консультації відбуваються відповідно до затвердженого розкладу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не набрав мінімально необхідну кількість балів (25), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»](#). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді тестування.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні контрольних робіт (КР/КП) (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). ЗВО мають діяти на основі етичних міркувань та академічної доброчесності в процесі навчання та проведення власних науково-теоретичних розвідок, оприлюднення їх результатів, що регламентується Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженим Постановою Кабінету міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579. Зареєструвавшись на цей курс, ЗВО визнають принципи академічної доброчесності, жодна форма порушення яких не толерується. У випадку таких подій – реагування відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка».

Списування під час проміжного та підсумкового контрольів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання правил. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено їх порушення, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література

Основна

1. Буслинський В.А. Історія філософії: навч. посіб. – Львів: Новий Світ – 2000, 2025.
2. Дахній А. Нариси історії західної філософії XIX-XX ст.: навч. посібник. Львів, 2015.
3. Сучасна філософія. Тексти : навчальний посібник (укладач: І. В. Мінаков). Львів : «Новий Світ-2000», 2025. 143 с.
4. Філософія: Підручник / Бичка І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін.. – 2-ге вид., стереотип. К., 2002.
5. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Київ: ЦУЛ, 2019 р. 396 с.

Допоміжна

1. Mandragelia V. War in Ukraine: Economic Sanctions and Public Support. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки: науковий журнал. Житомир: Вид-во Житомирського держ. ун-ту імені І. Франка. 2022. Вип. 2 (92). С. 94-102.
2. Modern civil society in the era of informatization: postmodern worldview / O. Melnyk, N. Shakun, O. Herasymenko, A. Nitchenko, M. Olkhovyk, O. Kolievatov // AD ALTA. 2023. № 13/01/XXXII, Vol. 13, Issue Special issue. P. 41-48.
3. Shakun, N., Kolievatov, O., Olkhovyk, M., Goletc, V., & Shcherbyna, N. (2024). Postcolonial perspectives in the 21st Century: a critical analysis of modern theories and methodologies. Amazonia Investiga, 13 (78), P.194-208.
4. Theoretical and Humanistic reorientation of Modern society / O. Melnyk, N. Shakun, O. Herasymenko, A. Nitchenko, O. Kolievatov // WISDOM. № 2 (2022). P. 59-67.
5. Європейський словник філософії. В 5-ти томах. К.: Дух і Літера, 2020-2021 pp.
6. Попович М. Модерн і постмодерн: філософія і політика // Дух і Літера. № 9–10. К., 2002.
7. Сільвестрова О.Ю., Шакур Н.В., Колєватов О.О. Компаративний аналіз впливу класичної та сучасної філософії на ідеї громадянського суспільства. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2024. № 49. С. 122–127.
8. Сучасна філософія : конспект лекцій / укладач Т. О. Козинцева. Суми : Сумський державний університет, 2021. 73 с.
9. Сучасна філософія: основні розділи, поняття, проблеми, ідеї : Навчальний посібник / А. І. Бойко, І. П. Гудима, О. В. Кулєшов, Т. О. Дроздова, В. С. Даценко, О. М. Кожем'якіна. [За ред. О. В. Кулєшова]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ФОП Гордієнко Є. І., 2017. 154 с.
10. Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. В. Губерського. Київ : Центр учбової літератури. 2012. 621 с.
11. Філософія історії: підручник / О. А. Габрієлян, І. І. Кальной. Київ: Академвидав, 2011. 213 с.
12. Філософський словник соціальних термінів [упорядн. В. П. Андрущенко, М. І. Бойченко, М. І. Михальченко]. Харків : Корвін, 2002. 672 с.
13. Філософія : хрестоматія (від витоків сьогодення) : навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. К. : Знання, 2009. 621 с.
14. Хамітов Н. Історія філософії. Проблема людини та її межі: Навчальний посібник зі словником. – 2-е вид., перероб та доповнене. К.: КНТ, 2006. 296 с.
15. Шабанова Ю.О., Яременко І.А., Тарасова Н.Ю. Історія філософії: сучасні комунікативні вчення. Навч. посібник. Дн.: НГУ, 2012.
16. Шакур Н. В. Історія як предмет постмодерністської філософської рефлексії. Вісник

Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія. 2012. Вип. 22. С. 91-95. URL: <http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/16638>.

17. Шакур, Н. В., Мельник, О. Є., & Ковальова, І. О. (2025). Роль філософської герменевтики у формуванні етичних орієнтирів для сучасної науки. *Вісник гуманітарних наук*, (9). <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/120>
18. Шакур Н. В. Соціокультурні аспекти сучасних суспільних трансформацій. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2023. № 44. С.71-77.
19. Шакур, Н.В., Ян, Ц., & Колєватов, О.О. (2025). Сучасні філософські течії та їхній внесок у державницькі процеси. *Вісник гуманітарних наук*, (5).
20. Шевчук Д. Сучасна політична філософія : навчальний посібник / Д. Шевчук. – Острого : Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2012. – 348 с.
21. Ярошовець В.І. Історія філософії. Словник. К. : Знання України, 2012. 1087 с.

Інформаційні ресурси.

1. Дух і Літера [Електронний ресурс] : [вебсайт] / Видавництво «Дух і Літера». – Електрон. текст. і відеодані. URL: <https://duh-i-litera.com/>
2. Електронний архів НУ «Чернігівська політехніка» (IRChNUT). URL: http://library2.stu.cn.ua/resursi_biblioteki/elektronnij_arhiv_chntu/
3. Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України [Електронний ресурс: [вебсайт] / Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. – Електрон. текст. і відеодані. URL: <https://filosof.com.ua/>
4. Львівське філософське товариство ім. К. Твардовського [Електронний ресурс] : [вебсайт] / Львівське філософське товариство ім. К. Твардовського. – Електрон. текст. і відеодані. URL: <https://twardowski-lviv.org/uk/>
5. Національна бібліотека України імені Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
6. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс «Сучасна світова філософія». URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=8669>
7. Філософська думка. Український науково-теоретичний часопис. [Електронний ресурс]. URL: <http://journal.philosophy.ua>
8. Філософія [Електронний ресурс] : [вебсайт] / Література українською. – Електрон. текст. і відеодані. URL: <https://javalibre.com.ua/java-book/genre/philosophy/page/1>